

ความเป็นมาของนักศึกษาชาวมลายูมุสลิมไทยในประเทศมาเลเซีย

Malayness of Melayu-Muslim Thai Students in Malaysia

Received: July 5, 2022 📧 Revised: November 15, 2022 📧 Accepted: November 24, 2022

สุรัชย์ ไวยวรรณจิตร¹ สุไรยา นhire²

Surachai Vaivanjit, Suraiya Nire

---

¹ Ph.D. (Asian Studies) ผู้บริหารโรงเรียนเร้าะห์มานียะห์ / อาจารย์พิเศษคณะวิทยาการอิสลาม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี. อีเมลผู้เขียนหลัก : vonetime@gmail.com

Ph.D. (Asian Studies) Part-time lecture, Faculty of Islamic Sciences, Prince of Songkla University (Pattani Campus)/ Administrator of Rahmaniyyah School. First Author
Email: vonetime@gmail.com

² Ph.D. (ภาวะผู้นำทางการบริหารการศึกษา) อาจารย์ประจำคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยฟาฏอนี. อีเมล: the_princess.49@hotmail.com

Ph.D. (Educational Administration and Leadership) Lecturer, Faculty of Education, Fatoni University. Corresponding Author Email: the_princess.49@hotmail.com

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ เพื่อทำความเข้าใจและอธิบาย ความหมายความเป็นมลายูของนักศึกษามุสลิมไทยที่ถูกประกอบสร้างในประเทศมาเลเซีย

วิธีการศึกษา ใช้การวิจัยเชิงคุณภาพด้วยวิธีการศึกษาจากเอกสาร สัมภาษณ์ และสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมกับกิจกรรมนักศึกษามลายูมุสลิมจากประเทศไทยที่ไปศึกษาในประเทศมาเลเซียระดับอุดมศึกษา ตั้งแต่สิงหาคม 2558 ถึง มีนาคม 2563 ประกอบด้วยกลุ่มนักศึกษาที่เข้าไปศึกษา ณ University Utara Malaysia (UUM) และ International Islamic University Malaysia (IIUM) มหาวิทยาลัยละ 10 คน และบุคคลที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง จากศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.) จำนวน 2 คน กงสุลไทยหรือเจ้าหน้าที่สถานทูตไทยในประเทศมาเลเซีย จำนวน 2 คน นักศึกษาไทยที่ไม่ใช่บัณฑิตศึกษามลายูมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ มหาวิทยาลัยละ 5 คน นักวิชาการในพื้นที่ ที่สำเร็จการศึกษาจาก University Utara Malaysia (UUM) และ International Islamic University Malaysia (IIUM) 4 คน

ผลการวิจัย พบว่า การแสดงออกซึ่งความเป็นมลายูของนักศึกษา IIUM กับ UUM มีความแตกต่างอย่างเด่นชัด ด้วยข้อค้นพบที่ชี้ให้เห็นว่า IIUM มีชมรมมลายูที่แสดงออกซึ่งความเป็นตัวตนมลายูอย่างชัดเจน เช่น การใช้ภาษาและการแต่งกาย รวมไปถึงกิจกรรมต่าง ๆ ในขณะที่นักศึกษามลายูมุสลิมไทยใน UUM กลับสะท้อนความเป็นไทยมากกว่าความเป็นมลายูในทุก ๆ กิจกรรมที่อธิบายถึงตัวตนความเป็นนักศึกษาไทยในมาเลเซีย เช่น การแสดงออกผ่านกีฬามวยไทย

การนำผลวิจัยไปใช้ ในขณะที่นักศึกษามลายูมุสลิมไทยในประเทศมาเลเซียอีกกลุ่มที่เรียกตัวเองว่า “ชาวปาณอนิ” หรือ “กลุ่มนักศึกษามุสลิมวัยลัด” มีปฏิสัมพันธ์กับนักศึกษามลายูมุสลิมไทยในพื้นที่ชีวิตของตนเองผ่านกิจกรรมต่าง ๆ ที่สามารถใช้ภาษาสำหรับ

และภาษามลายูในการสื่อสารได้เท่านั้น ซึ่งให้เห็นว่าพื้นที่ชีวิตของนักศึกษาที่เรียกตัวเองว่า “ชาวฟาฏอนี” มิใช่มีเพียงประเด็นทางด้านภาษาในการปรับตัวและต่อรองเพียงอย่างเดียว หากแต่เป็นเรื่องของการสร้างพื้นที่ของตัวตนความเป็นมลายูที่สามารถสื่อสารอย่างเข้าใจได้

คำสำคัญ: นักศึกษา, มลายู, มาเลเซีย

Abstract

Objectives: This research article this article aims to analyze and describe the meaning of Malayness of Thai-Muslim students in Malaysia.

Methodology: The research was conducted in the form of qualitative research and carried out through interviews, document analysis, and participatory observation of the activities of the students who were studying in Malaysia at the tertiary level from August 2015 to March 2020. The involved-students consist of a group of ten students studying at University Utara Malaysia (UUM) and International Islamic University Malaysia (IIUM) each university. Other related parties include two individuals from the Southern Border Provinces Administrative Center (SBPAC), two staffs from the Thai consulate/Thai Embassy in Malaysia, five Thai students from each university who are not Melayu-Muslim students from the three southern border provinces, and finally, four local academics who graduated from the mentioned universities.

Research Findings: The results of the study showed that the expressions of being Malayness between IIUM and UUM students were markedly different. The findings suggest that IIUM has a Malay club that expresses the identity of being Malay distinctly through the language, dress, and other various activities. However, the students in UUM reflect more Thai-ness rather than Malayness in every activity that purposely describes the identity of Thai students in Malaysia, such as Muay Thai.

Contribution: Research result utilize besides, another group of Melayu-Muslim Thai students who were studying in Malaysia who called themselves "Fatani people" or "Muvallad Student Group" would interact with other students through activities that communicate in the Arab and Malay language only. This showed that the adaptation in the living space of the Fatani students is not only facing the language issues to adapt and bargain, but it also involves a matter of identity creation as Melayu that needed to be understood understandably.

Keywords: Student, Melayu, Malaysia

จากประสบการณ์ของผู้วิจัยที่ได้ลงไปคลุกคลีกับเพื่อนนักศึกษาชาวมลายูในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ได้สัมผัสและรับรู้ถึงความเป็นมลายูตั้งแต่สมัยตัดสินใจเดินทางไปเรียนปริญญาตรีที่มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานีจวบจนปัจจุบันร่วม 15 ปี เกิดคำถามมากมายเมื่อสังคมและแวดวงวิชาการต่างพูดถึงความเป็นมลายูในมิติต่าง ๆ แต่กระนั้นก็ตามผู้วิจัยเองมองว่า ชีวิตทางสังคมและวัฒนธรรมของชนมลายูเต็มไปด้วยเรื่องเล่า ประสบการณ์และความทรงจำต่าง ๆ ที่รังสรรค์ขึ้นผ่านประสบการณ์ทางวัฒนธรรม ระหว่างชนมลายูด้วยกัน ระหว่างชาติพันธุ์ หรือแม้กระทั่งปฏิสัมพันธ์การต่อรองกับอำนาจรัฐที่ถูกพูดถึงมาอย่างยาวนาน ฉะนั้น การพิจารณาความเป็นชาติพันธุ์ความเป็นมลายู จึงไม่สามารถที่จะอธิบายด้วยคุณลักษณะที่หยุดนิ่ง แต่เป็นกระบวนการสร้างความหมายที่สำคัญยิ่งสำหรับการแสดงให้เห็นถึงศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ และหากปราศจากกระบวนการนี้ “ความเป็นมลายู” จะเป็นได้แค่เพียง “ความรุนแรง” “การแบ่งแยก” และ “ความสมานฉันท์” (Sirindhorn Anthropology Centre, 2008)

เมื่อลองมองสะท้อนย้อนดูสถานการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ประกอบกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมของโลกที่เปลี่ยนไปได้ส่งผลกระทบต่อวิถีการดำเนินชีวิตของประชาชนตลอดจนถึงลักษณะทางวัฒนธรรมอันหมายรวมถึงวิถีชีวิตประจำวันที่มีความเป็นอัตลักษณ์ของท้องถิ่นได้ถูกกระแสบริโภคนิยมและสื่อสมัยใหม่คุกคาม จนค่อย ๆ เบียดขับความหลากหลายเลื่อนหายไปจากชุมชน แม้กระทั่งเมื่อพูดถึงชนมลายู คนส่วนใหญ่ในปัจจุบันอาจนึกถึงศาสนาอิสลามหรือความขัดแย้งทางศาสนา ความรุนแรงหรือผู้ก่อความไม่สงบ หรือความต้อด้านของชนมลายูท้องถิ่นที่ไม่ยอมปรับตัวตามวัฒนธรรมไทย อันเป็นภาพแง่ลบที่คนไทยคุ้นเคยและถูกตอกย้ำอยู่เสมอผ่านสื่อนานาชาติแต่คงมีน้อยคนนักที่จะคิดว่าผู้คนใน “โลกมลายู” นั้นมีความหลากหลายแตกต่างกันตามท้องถิ่นที่อยู่และด้วยเหตุผลอื่น ๆ (Pawakapan, 2015) หากมองอีกมิติจะพบว่า ลักษณะทางภูมิศาสตร์มีส่วนสำคัญที่

ทำให้ความสัมพันธ์ของผู้คนในพื้นที่ต่าง ๆ มีความซับซ้อนผิดแผกจากกัน และความพิเศษนี้มีปรากฏในโลกมลายูซึ่งมีลักษณะของ “บริเวณชายแดน” (border) อันเป็นรอยต่อของพื้นที่ที่แฝงไปด้วยความซับซ้อนของความสัมพันธ์ชาติพันธุ์ โดยเฉพาะในเรื่องการจัดประเภทและระดับความสัมพันธ์ของคนต่างกลุ่มชาติพันธุ์ (Pawakapan, 2015)

คำถามที่ว่า “มลายูคือใคร” ในภาพของความเป็นชาติพันธุ์จึงเป็นสิ่งที่ขึ้นอยู่กับกรอบการประกอบสร้างทางสังคมและวัฒนธรรม รวมไปถึงวงวาระของความทรงจำและเรื่องเล่าต่าง ๆ ผ่านประสบการณ์ของผู้คนที่ร่วมประกอบสร้างตนเองขึ้นตามความหมายและรูปแบบที่แตกต่างกันในแต่ละห้วงบริบท จึงได้เปลี่ยนมาสู่คำถามใหม่ที่ว่า “ความเป็นมลายูถูกอธิบายอย่างไร” อันสะท้อนให้เห็นถึง “ภาวะ” ที่มากำกับคำอธิบายซึ่งมีลักษณะเป็นพลวัตตามประสบการณ์และความนึกคิดของผู้คน (Aimauryut, 2016)

อย่างไรก็ตาม การศึกษาอัตลักษณ์และความเปลี่ยนแปลงของความเป็นมลายูในอีกกรอบ คิดว่าด้วยสภาวะการข้ามชาติ (transnationalism) ได้ทำการวิพากษ์แนวทางการศึกษาเดียวกันกับงานของ Aimauryut (2016) เอาไว้อย่างน่าสนใจว่า การศึกษาตัวตนของชนมลายูไม่หยุดที่กรอบคิดว่าด้วยชาติพันธุ์ ภาษา และวัฒนธรรม แต่จำเป็นต้องพิจารณาผ่านประสบการณ์ข้ามชาติทั้งในมิติทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมร่วมสมัย ไม่ว่าจะ เป็นในพื้นที่เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ตะวันออกกลาง และพื้นที่อื่น ๆ นอกไปจากรัฐไทย เช่นงานของ Mohamad (2013) อาจารย์ประจำสาขา Southeast Asian Studies แห่ง National University of Singapore (NUS) ซึ่งเป็นลูกหลานของบรรพบุรุษเชื้อสายปาตานีในสิงคโปร์ ศึกษาเรื่อง be-longing: Fatanis in Makkah & Jawi ได้ฉายภาพที่กว้างของเครือข่ายปัญญาชน “ออรัง” ชาว “ญาวอ/ชวา” และผู้คนปาตานีที่พำนักและถักทอที่มักกะห์ ณ แผ่นดินหวงห้ามและศักดิ์สิทธิ์สำหรับมุสลิม ที่นับว่าเป็นต้นทางของความรู้ ปลายทางของการแสวงบุญของชาวปาตานีและมุสลิม จากทั่วโลก งานศึกษาชิ้นนี้ได้สะท้อนความเป็นพลวัต ความเป็นอยู่ ความคิดและคุณภาพชีวิต ทั้งในเรื่องความเป็นชุมชน

(community) ชื่อบ้าน (namely home) และมาตุภูมิ (hometown) ในความรู้สึก ความคิด ความทรงจำของชาวปาดานีในมังกะห์ โดยกล่าวนับย้อนไปตั้งแต่ ศตวรรษที่ 18 ที่บรรพบุรุษชาวปาดานีทั้งบุรุษและสตรี เดินทางถึงมหานครดังกล่าว ภายหลังจากที่ สาสหราชอาณาจักร นับจากสยามเข้ามาครอบครอง ช่วง ค.ศ.1785-1839 ด้วยสถานะคน จากทิศตะวันออกและชนจากฝั่งขวาของแหลมอาราเบียที่อยู่ถัดจากอินเดียและชาว ชาวปาดานีจึงถูกเรียกอย่างรวมกลุ่มและเหมารวมว่าเป็น พวก “ยาวอ/ยาวิ ” อัน หมายถึงกลุ่มชนที่มีที่มาจากทิศเดียวกันกับชาวชวา

อีกทั้ง Mohamad (2013) ยังชี้ให้เห็นถึงความรู้สึกของความภาคภูมิใจหรือ การเป็นส่วนหนึ่งของสังคมของคนปาดานี ในบริบทสองบริบท มังกะห์ กับ ยาวิ (สาม จังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทย) โดยการใช้วิธีการเก็บข้อมูลการศึกษาเชิง ประวัติศาสตร์และชาติพันธุ์วรรณา (historical & ethnographic approaches) เป็น ช่วงเวลาสองปี โดยการศึกษาภาคสนามที่ประเทศซาอุดีอาระเบีย ไทย และ มาเลเซีย ผลการศึกษาดังกล่าวชี้ให้เห็นว่า ความรู้สึกภาคภูมิใจ หรือการคงอยู่ของความสัมพันธ์ ระหว่างคนปาดานี ถูกสร้างขึ้นจากมุมมองของชุมชน ในเรื่อง home & hometown (บ้าน กับ มาตุภูมิ) ซึ่งความรู้สึกที่เกิดขึ้นเกิดจากประสบการณ์ที่อยู่อาศัยในพื้นที่ นั้น ๆ เป็นเวลาช่วงหนึ่ง ประกอบกับ ปัจจัยด้านวัฒนธรรม และอื่น ๆ สำหรับคนปาดานีแล้ว ทั้งบริบทของความเป็นมังกะห์ และ ยาวิ หรือ สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ บ้านเรานั้น ในความรู้สึกที่คงอยู่เบื้องลึกของพวกเขา รู้สึกได้ว่า มังกะห์ ซึ่งถูกขนานนามว่า บ้านของพวกเขา หมายถึงเขามีสิทธิที่ถูกต้องของการเป็นผู้อาศัยในฐานะ ชาวต่างชาติ ไม่เป็นที่น่าพอใจเท่าที่ควรหรือล้มเหลวในความรู้สึกของพวกเขา เกี่ยวกับการได้รับการช่วยเหลือดูแล หรือสิทธิต่าง ๆ ในพื้นที่ของดินแดนที่ชื่อว่า มังกะห์ แต่ในทางตรงกันข้าม ยาวิ หรือ สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งถือว่า เป็น มาตุภูมิตั้งแต่เกิดของบรรพบุรุษพวกเขา ตามหลักนิตินัยแล้ว เขาเป็นชาวต่างชาติของ พื้นที่ แต่ในความรู้สึกแล้วเขายังคงไว้ซึ่งความรู้สึกของการเป็นพลเมืองของยาวิ หรือ สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ งานศึกษาเรื่องนี้ของ Mohamad (2013) ยังได้ชี้ให้เห็น ถึงรายละเอียดอีกมากมายเกี่ยวกับเรื่องราวของชาวฟาฏอนี หรือ คนมลายูมุสลิมจาก

จังหวัดปัตตานี ยะลา นราธิวาส และหมายรวมถึงผู้คนที่อาศัยอยู่ในจังหวัดสงขลา ในปัจจุบัน ทั้งเรื่องราวความเจ็บปวด และความภาคภูมิใจ รวมไปถึงได้ค้นพบถึงความ เป็นเลิศในด้านสติปัญญา และความมุ่งมั่น พยายามของชาวปาตานี

อย่างไรก็ตาม ท่ามกลางกระแสการริเริ่มตระหนักถึงพลวัตและความ เปลี่ยนแปลงภายในสังคมมลายู-มุสลิมปาตานีในปัจจุบัน นักศึกษายังเป็นกลุ่มที่ถูกกีดกัน และละเลยที่จะนับรวมเข้าในฐานะกลุ่มคนที่สร้างพลวัตและนำความเปลี่ยนแปลงมา ให้สังคมปาตานีมาตลอดระยะเวลาประวัติศาสตร์ จึงเป็นสิ่งที่สำคัญยิ่งที่จะได้ ทำการศึกษาเส้นทางการศึกษาของนักศึกษาชาวมุสลิมไทย ภายใต้การขยายตัวของ ระบบการศึกษาสมัยใหม่เพื่อที่จะทำให้เห็นตัวตน ความเคลื่อนไหว และพลวัตของ พวกเขา ในส่วนที่เกี่ยวพันกับบริบททางการเมือง นโยบายความมั่นคง รวมถึงการ เคลื่อนไหวต่าง ๆ ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้หลังสำเร็จการศึกษา หลายคน ที่เลือกเส้นทางการศึกษาจากต่างประเทศไม่ได้ทำงานเป็นครูสอนในโรงเรียนปอเนาะ เท่านั้น แต่เข้าไปทำงานในส่วนของราชการด้วย อย่างไรก็ตามการศึกษาที่เกี่ยวข้อง กับกลุ่มขบวนการแบ่งแยกดินแดนส่วนใหญ่ มักมองว่าคนที่สำเร็จการศึกษาจาก ต่างประเทศ โดยเฉพาะในประเทศแถบตะวันออกกลางมีแนวโน้มจะเข้าร่วมใน ขบวนการเหล่านี้ ในความเป็นจริงแล้วกลุ่มคนเหล่านี้เข้าไปมีบทบาทที่หลากหลายใน ด้านต่าง ๆ ของสังคม โดยเฉพาะในกลุ่มนักศึกษาชาวมุสลิมปาตานีที่มีโอกาสออกไป ศึกษาต่อต่างประเทศ ไม่ว่าจะเป็นประเทศมาเลเซีย ประเทศอินโดนีเซียหรือใน ประเทศแถบตะวันออกกลาง ภาพของคนกลุ่มที่ขึ้นชื่อว่าเป็นปัญญาชนในแต่ละ ช่วงเวลาที่ได้รับการศึกษาในสถาบันต่าง ๆ ทั้งในและนอกประเทศยังเป็นภาพที่ขาด หายไปจากสังคมปาตานีด้วยเช่นกัน (Mardman, 2011)

ดังนั้น บทความเรื่องนี้ จึงต้องการอธิบายความหมายความเป็นมาของ นักศึกษาชาวมุสลิมไทยที่ถูกประกอบสร้างผ่านประสบการณ์ข้ามชาติในประเทศมาเลเซีย ในฐานะกลุ่มนักศึกษาที่ถือได้ว่าเป็นปัญญาชนที่ถูกท้าทายกับมิติต่าง ๆ ในโลก ปัจจุบัน ตลอดจนจะเป็นการช่วยป้องกันไม่ให้ความเป็นชาวมุสลิมไทยถูกลดทอน ความสลับซับซ้อนในช่วงชิงความหมายทางการเมืองของผู้มีส่วนที่เกี่ยวข้องกับ

เหตุการณ์ความไม่สงบในพื้นที่เพียงแคเส้นเขตแบ่งพรมแดนที่ถูกข้ามไปในวังวนความเป็นพื้นที่ที่มลายูต่างแดนดินถิ่นมลายูในประเทศมาเลเซีย

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อทำความเข้าใจและอธิบาย ความหมายความเป็นมลายูของนักศึกษา มุสลิมไทยที่ถูกประกอบสร้างในประเทศมาเลเซีย

วิธีการศึกษา

เนื่องจากแทบจะไม่มีข้อมูลที่เป็นลายลักษณ์อักษรที่เกี่ยวกับการบอกเล่าถึงชีวิตของนักศึกษามลายูมุสลิมไทยในประเทศมาเลเซีย ในช่วงเวลาที่ศึกษาปรากฏอยู่เลย การเก็บข้อมูลจึงเป็นเรื่องยากมากที่ผู้วิจัยจะพบร่องรอยที่เกี่ยวข้อง การค้นหาในเอกสารเป็นเรื่องที่เป็นไปได้ยากและพบน้อยมาก จึงใช้วิธีสัมภาษณ์และอ้างอิงจากตัวบุคคลเป็นหลัก ดังนั้น งานศึกษาวิจัยนี้จึงใช้แนวการศึกษาแบบชาติพันธุ์วรรณา ตามกรอบคิดของ Eric Gable (2014) ที่เสนอว่า การศึกษาแบบชาติพันธุ์วรรณาไม่ได้เป็นเพียงอาศัยการคิดไตร่ตรองอย่างมีตรรกะเหตุผลเพื่อสร้างความรู้เท่านั้น แต่ยังต้องอาศัยอารมณ์และความรู้สึกของผู้ศึกษาร่วมด้วย เพื่อที่จะเข้าถึงความรู้สึกและความเข้าใจต่อกลุ่มคนที่ผู้วิจัยต้องการจะศึกษา ดังที่ผู้วิจัยจะแสดงให้เห็นผ่านประสบการณ์งานวิจัยของผู้วิจัยกับความเป็นมลายูของนักศึกษามลายูมุสลิมไทยในประเทศมาเลเซีย

ในการนำเสนอหัวข้อวิจัย นอกเหนือจากต้องเสนอประเด็นคำถามที่น่าสนใจแล้ว สิ่งสำคัญไม่น้อยกว่ากันก็คือ วิธีการวิจัยที่สอดคล้องเหมาะสมกับคำถามของการวิจัย ผู้วิจัยเลือกเสนอจะใช้วิธีการแนวชาติพันธุ์วรรณา ด้วยการไปมีประสบการณ์ร่วมกับนักศึกษามลายูมุสลิมไทยในประเทศมาเลเซียที่เข้าไปศึกษาชั้นสองสถาบันตามที่เคยได้กล่าวมา เพื่อทำความเข้าใจนิยามของการปรับตัวและเงื่อนไขของการใช้ชีวิต ตลอดจนการการใช้เวลานานต่อรองเพื่อความอยู่รอดในช่วงชีวิตของการศึกษาเล่าเรียน เพื่อนำไปสู่การทำความเข้าใจในการอธิบายความหมายของความเป็นมลายูของนักศึกษามลายูมุสลิมไทยในประเทศมาเลเซีย

ผู้วิจัยไปศึกษาภาคสนามอย่างเต็มตัว รวม 17 เดือน คือ ระหว่าง เดือน มกราคม 2561 ถึง พฤษภาคม 2562 โดยผู้วิจัย ใช้วิธีการเข้าพื้นที่เพื่อศึกษาข้อมูลภาคสนาม โดยการเก็บข้อมูลแต่ละครั้งใช้วิธีการฝังตัวอยู่กับผู้ให้ข้อมูลกลุ่มเป้าหมาย 1-2 สัปดาห์ แล้วแต่โอกาสของจังหวะในการเก็บข้อมูลภาคสนามที่กำลังศึกษาภาคสนามในขณะนั้น และเก็บข้อมูลภาคสนามตามเทศกาลสำคัญต่าง ๆ ที่จะทำให้เห็นพื้นที่ชีวิตของนักศึกษามลายูมุสลิมไทยในประเทศมาเลเซีย ได้แก่ ช่วงเดือน รอมฎอน ระหว่างเดือนพฤษภาคม-มิถุนายน 2561 ช่วงอีดิกาฟ ระหว่างวันที่ 5-14 มิถุนายน 2561 ช่วงสัปดาห์เปิดโลกกิจกรรมภายในมหาวิทยาลัยของนักศึกษา ช่วงเดือนสิงหาคม 2562 หลังจากนั้นจึงกลับเข้ามายังประเทศไทยถิ่นพำนัก เพื่อพิมพ์บันทึกข้อมูลภาคสนาม และมีการสัมภาษณ์เพิ่มเติมหลังจากได้เขียนวิเคราะห์ข้อมูลในช่วง ปี 2563 ในบางประเด็น การศึกษาภาคสนามแต่ละครั้งแม้ในระยะแรกจะมีผู้ให้ข้อมูลจำนวนหนึ่งอาจหวาดระแวงและสงสัยในสถานภาพและเจตนาของผู้วิจัย สังเกตได้จากบทสนทนาพูดคุยเป็นไปในลักษณะถามคำตอบคำ ไม่ลื่นไหลในการบอกเล่าข้อมูล และมีแววตา สีหน้าบ่งบอกถึงความสงสัย เนื่องจากการเข้าพูดคุยเริ่มต้นกับกลุ่มนักศึกษามลายูมุสลิมไทยในประเทศมาเลเซีย ผู้วิจัยใช้ภาษาไทยในการสื่อสาร ซึ่งภาษาอาจเป็นสัญญาณของภาพแทนในความเป็นกลุ่มคนที่ต่างจากพวกตน เป็นเรื่องที่น่าเข้าใจได้ในการพบกันครั้งแรกระหว่างผู้ให้ข้อมูลกับผู้วิจัย แต่การมีคนกลางซึ่งเป็นลูกศิษย์ของผู้วิจัยเมื่อครั้งสอนอยู่ที่มหาวิทยาลัยฟาฏอนี ในฐานะอดีตนักศึกษาจากสองมหาวิทยาลัยที่เป็นนักศึกษามาจากพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้และเป็นกลุ่มคนนักกิจกรรมที่นักศึกษามลายูมุสลิมไทยที่ไปศึกษาเล่าเรียนทั้งสองมหาวิทยาลัยให้การยอมรับและมักคุ้นในการพบปะอยู่เสมอ และอีกบุคคลสำคัญคือเพื่อนของผู้วิจัยซึ่งเป็นอาจารย์อยู่ที่มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ซึ่งคลุกคลีและเข้าร่วมกิจกรรมกับนักศึกษามลายูมุสลิมไทยอยู่บ่อย ๆ อย่างสม่ำเสมอ บุคคลทั้งสองกลุ่มคือบุคคลที่คอยประสานทำความเข้าใจ สร้างความคุ้นเคยได้ง่ายขึ้นในการสนทนา ช่วยลดทอนการตั้งกำแพงความสงสัยและความหวาดระแวงได้มากขึ้น ทำให้สถานการณ์คลี่คลายลงตามลำดับ และรู้จักมักคุ้นกันจนในที่สุดตลอดระยะเวลาของการเก็บข้อมูลภาคสนาม

การเล่าถึงวิธีการเข้าภาคสนามนี้ ผู้วิจัยไม่อาจปฏิเสธได้ว่า หากผู้อ่านจะตีความว่าเป็นการสถาปนาความชอบธรรมของผู้วิจัยที่อ้างถึงการ “อยู่ที่นั่น” ซึ่งเป็นข้อวิจารณ์ที่มาพร้อมกับการตั้งคำถามเกี่ยวกับการเขียนบทความฉบับนี้ เพื่อสร้างภาพแสดงแทนกลุ่มคนที่นักมานุษยวิทยาไปศึกษา อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยเห็นว่า การนำเสนอกระบวนการ วิธีในการเข้าถึงภาคสนาม รวมถึงการไปอยู่ที่นั่น เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้ผู้อ่านบทความฉบับนี้ได้เห็นกระบวนการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้วิจัยกับผู้ให้ข้อมูลหรือผู้ถูกศึกษา งานมานุษยวิทยาร่วมสมัยแสดงขั้นตอนการเข้าถึงภาคสนามและการอยู่ในภาคสนามของนักมานุษยวิทยาที่น่าสนใจ ไม่ว่าจะเป็นงานของ Aimauryut (2016). ในเรื่อง “มันยากที่จะเป็นมลายู” หรืองานของ Wisetreecha, (2015); Wisetreecha, (2016) ในเรื่อง นักบุญกับคนบาป และศีลธรรมบนท้องถนน: ชีวิตคนไร้บ้านในมะนิลา และเรื่อง “สมควรแล้ว”: การเป็นปกติวิสัยของความรุนแรงที่กระทำต่อคนไร้บ้านในมะนิลา

ในกระบวนการเขียน วิเคราะห์ และตีความประสบการณ์ของนักศึกษา มลายูมุสลิมไทยในประเทศมาเลเซียในบทความฉบับนี้ ผู้วิจัยไม่ได้ใช้ฐานแนวคิดทางทฤษฎีอย่างใดอย่างหนึ่งโดด ๆ แต่ได้ใช้วิธีวิทยาจากฐานแนวคิดของหลากหลายศาสตร์ กล่าวคือ สังคมวิทยา มานุษยวิทยา อิสลามศึกษา และความเป็นมลายูศึกษา รวมถึงการใช้มุมมองจากมิติด้านการเมือง สังคม และวัฒนธรรมเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย กล่าวในภาพรวมแล้ว วิธีวิทยาการวิจัยในบทความฉบับนี้จึงเป็นแบบสหวิทยาการเชิงบูรณาการ

ผลการศึกษา

การศึกษาตัวตนของความเป็นมลายูไม่หยุดที่กรอบคิดว่าด้วยชาติพันธุ์ ภาษา และวัฒนธรรม ดังนั้นการปรับตัวของทุกเชื้อชาติยังคงมีปรากฏให้เห็นเฉกเช่นเดียวกับนักศึกษามลายูมุสลิมไทยในประเทศมาเลเซียที่ผู้วิจัยได้ศึกษา “นักศึกษามลายูมุสลิมไทยในประเทศมาเลเซียที่ศึกษาอยู่ที่มหาวิทยาลัยอิสลามนานาชาติ หรือ IIUM จะปรับเปลี่ยนความเป็นมลายูของตนเองสู่ความเป็นนานาชาติ เห็นได้ชัดกับ

การพยายามอธิบายว่าตัวเองเป็นนักศึกษาต่างชาติ กล่าวคือ นักศึกษาจากประเทศไทย สามารถพูดภาษาอังกฤษ อาหรับ หรือ ภาษามลายูได้กับเพื่อน ๆ นักศึกษา ในขณะที่นักศึกษามลายูมุสลิมไทยในประเทศมาเลเซียที่ศึกษาอยู่ที่มหาวิทยาลัยอุดตรา แม้หลักสูตรที่ศึกษาจะใช้ภาษาอังกฤษ แต่ก็โหยหาความเป็นมลายู โดยพยายามเลือกพบปะพูดคุยกับเพื่อนมาเลย์ เพื่อจะได้ใช้ภาษามลายูบ้างในบางครั้ง” (นักวิชาการ อดีตนักศึกษาที่ได้ศึกษาทั้งสองมหาวิทยาลัย, สัมภาษณ์, 13 พฤศจิกายน 2563)

ข้อค้นพบจากการศึกษาในบทความฉบับนี้ชี้ให้เห็นว่า นักศึกษามลายูมุสลิมไทยที่ไปศึกษาเล่าเรียน ยังมหาวิทยาลัย IIUM กลับมาแล้วมีความทนต่อความแตกต่างมาก (tolerate) ต่างกับนักศึกษามุสลิมไทยที่สำเร็จการศึกษาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ หรือ ตะวันออกกลาง กล่าวคือ สามารถรู้เท่าทันเรื่องศาสนาก้าวข้ามความขัดแย้งได้ รอมซอม มากกว่านักศึกษาที่สำเร็จการศึกษามาจากพื้นที่อื่น (นักวิชาการมหาวิทยาลัยในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ อดีตนักศึกษา IIUM, สัมภาษณ์, 8 มิถุนายน 2561)

หากคำว่าพื้นที่อื่นในบทความฉบับนี้ หมายถึง นักศึกษาที่สำเร็จการศึกษาจาก UUM กล่าวคือ ความเป็นไทยจะปรากฏออกมาให้เห็นมากกว่าความเป็นมลายูสำหรับนักศึกษามลายูมุสลิมไทยในมาเลเซีย เพราะความเป็นมลายูจะไปเข้ากับความเป็นมาเลย์กันตัน เช่นเรื่อง วิถีชีวิต ภาษา อาหาร นักศึกษามลายูมุสลิมไทยไปหาความเป็นมลายูในมาเลเซียมากกว่า เช่น ได้แต่งตัวเป็นมลายูซึ่งในพื้นที่บ้านเราไม่ค่อยจะมีโอกาสได้สวมใส่ ยกเว้นช่วงฮารีรายอ (วันตรุษประจำปีของมุสลิม) โดยพยายามหาความเป็นมลายูผ่านกิจกรรม เลียนแบบความเป็นมลายูของนักศึกษามาเลย์ หรือ ในแง่ของภาษา นักศึกษาจาก UUM พยายามสื่อสารกันโดยใช้ภาษาไทยเป็นหลัก มีบ้างในบางครั้งที่มีการใช้ภาษามลายูถิ่นของตัวเองกับเพื่อน แต่ก็เป็นส่วนน้อย ยิ่งเมื่ออยู่ในมหาวิทยาลัย หรือ การทำกิจกรรมต่าง ๆ นักศึกษามลายูมุสลิมไทยใน UUM จะใช้ภาษาไทยเป็นหลักในการสื่อสารระหว่างกัน เป็นต้น

อีกภาพสะท้อนหนึ่งของการดำรงความเป็นตัวตนมลายู ของนักศึกษามลายูมุสลิมไทยในประเทศมาเลเซียที่ผู้วิจัยคาดหวังว่าจะพบเจอการโยยหาของถิ่นฐานบ้านเกิด ผ่านอาหารในการเลี้ยงละศีลอด แต่กลับพบว่า ช่วงเลี้ยงอาหารละศีลอดช่วงเดือนเราะมะฎอนของมุสลิม นักศึกษามลายูมุสลิมไทยที่อยู่ภายใต้สถานทูตไทยจะละศีลอดร่วมกัน โดยมีผู้แทนสถานทูตเข้าร่วมทุกครั้ง ภาพเหล่านี้ปรากฏชัดในกลุ่มนักศึกษามลายูมุสลิมไทยใน IIUM แต่ไม่พบผู้แทนสถานทูตไทยใน UUM ในการเข้าร่วม อันเนื่องจากการสนับสนุนงบประมาณทางนักศึกษา UUM ไม่ได้รับการสนับสนุนตั้งแต่แรก มีเพียงการรวมตัวกันของนักศึกษามลายูมุสลิมไทยใน UUM แต่มีนักศึกษาที่เป็นคณาจารย์จากมหาวิทยาลัยในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทย เช่น มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ และมหาวิทยาลัยฟาฏอนี ตลอดจน มหาวิทยาลัยอื่น ๆ ของไทย ที่ไปศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา เข้าร่วมกับทางชมรมนักศึกษาปริญญาตรีจัดขึ้น โดยทั้งสองมหาวิทยาลัยส่วนใหญ่จะสั่งอาหารจากร้านอาหารของคนไทย มีกับข้าว 2-3 อย่างต่อวันหมุนเวียนกันไป อาหารส่วนใหญ่เป็นอาหารเหมือนร้านอาหารตามสั่งทั่วไปแม้เจ้าของร้านจะเป็นคนจากพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ไปเปิดร้าน ไก่ ๑ IIUM และ คนจากพื้นที่สตูลที่พูดภาษามลายูได้ไปเปิดร้านหน้า UUM ไม่ใช่อาหารพื้นถิ่นจากพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ในขณะที่นักศึกษาชมรมมลายูมุสลิมในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ไม่ขึ้นตรงกับทางสถานทูต จะไม่เข้าร่วมการละศีลอดกับทางนักศึกษามลายูมุสลิมไทย ด้วยเหตุผลเพราะว่า เงินที่สนับสนุนการเลี้ยงอาหารละศีลอดคือ เงินจากผู้แทนรัฐไทย กลุ่มนักศึกษาเหล่านี้ จะมีกิจกรรมแยกออกไปต่างหาก ภาพปรากฏชัดในกลุ่มมลายูมุสลิมใน IIUM นักศึกษาเหล่านี้จะต่อต้านการสนับสนุนของสถานทูตทุกรูปแบบเท่าที่สามารถทำได้ ซึ่งให้เหินว่ายังคงมีแนวความคิดเรื่องการแบ่งแยกความเป็นเขาเป็นเรา สิ่งชี้ให้เห็นอย่างชัดเจนในการแบ่งแยก คือ เรื่องภาษามลายูปาดานีและวัฒนธรรมที่ยังคงพยายามรักษาไว้ โดยผ่านกิจกรรมต่าง ๆ

เช่น การรับน้องจะไม่ใช้ภาษาไทย การพบปะประชุมต่าง ๆ จะใช้ภาษามลายูเป็นหลัก จึงมีความพยายามดึงนักศึกษาชาวมลายูมุสลิมไทยจากเครือข่ายชุมชนนักศึกษาหลักให้เข้ามาอยู่ในกลุ่มนักศึกษาชาวมลายูมุสลิมโดยเฉพาะนักศึกษาที่มาจากพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อไม่ให้การศึกษาเหล่านั้นถูกดูดกลืนไปกับกลุ่มใหญ่ที่สื่อสารด้วยภาษาไทย (อดีตนักศึกษา IIUM, สัมภาษณ์, 9 มิถุนายน 2563)

ความเป็นมลายูที่แยกตัวเด่นชัดของกลุ่มนักศึกษาชาวมลายูมุสลิม คือ การสื่อสารผ่านการใช้ภาษามลายูถิ่นของกลุ่มศึกษาดังกล่าวข้างต้น กล่าวคือ ผ่านกิจกรรมอนาฮีด และการบรรยายศาสนา โดยการบรรยายศาสนานั้นจะมีอุสตาส (ครูสอนศาสนา) ข้างนอกซึ่งเป็นทั้งคนไทยและคนมาเลเซียมาช่วยบรรยาย ทุกอย่างผ่านการเลือกเฟ้นจากนักศึกษาตัวแทน บางครั้งก็เป็นรุ่นพี่ มาปลูกฝังแนวคิด มีเครือข่ายจากมหาวิทยาลัยอื่น ๆ ในมาเลเซียมาร่วมสมทบ โดยผู้ที่จะมาบรรยายต้องพูดภาษามลายู โดยใช้พื้นที่ในการทำกิจกรรมตามอาคารเรียนของทางมหาวิทยาลัยภายใน IIUM แต่กลับไม่พบภาพเหล่านี้ที่ UUM การเข้าร่วมฟังบรรยายแต่ละครั้งจะมีการสื่อสารกันภายในกลุ่มถึงวันเวลาและสถานที่ในการบรรยายอย่างชัดเจน

การศึกษาจากบทความฉบับนี้ยังปรากฏข้อค้นพบที่ชี้ให้เห็นว่า ความเป็นมลายูที่โดดเด่นที่เมื่อพูดถึงความเป็นมลายูในมาเลเซียจากบุคคลรอบข้าง หมายถึงกลุ่มคนทั่วไปที่มองมายังคนมลายูในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่มีอยู่ในมาเลเซียไม่ว่าสถานะอะไร เอาเข้าจริงแล้ว คือ เรื่องราวของกลุ่มคนที่เปิดร้านต้มยำกุ้ง (Kedai Tomyam) ในภาพตัวแทนของคนมลายูมุสลิมไทยในมาเลเซียที่เห็นค่อนข้างเด่นชัดเสียมากกว่า ในขณะที่ความเป็นมลายูมุสลิมของนักศึกษาใน IIUM ที่สื่อสารซ่อนออกมาถูกกลืนไปด้วยกับคำว่า “กลั่นตัน” เช่น สำเนียงภาษา วัฒนธรรมจะคล้ายกับกลั่นตัน ดังนั้น ความคิดแรกที่คนมาเลเซียโดยเฉพาะที่มาจากรัฐอื่น ๆ ก็จะคิดว่า นักศึกษากลุ่มนี้มาจากกลั่นตันไม่ใช่ปัตตานี คนมาเลเซียด้วยกันเองเขานิยามความแตกต่างของเขาด้วยความที่เป็นรัฐ ในขณะที่คนปัตตานีทั้งนักศึกษาและอื่น ๆ ถูก

นิยามเป็นคนไทยแม้ว่าจะมีเชื้อสายมลายูก็ตามเช่นเขาจะพูดว่า “โอรัง เซอเบอละห์ ซานา (Orang sebelah sana)” หมายถึง คนฝั่งนั้น ก็คือ คนไทยนั่นเอง (นักวิชาการ, 8 มิถุนายน 2563) ปราชญ์การณดังกล่าวชี้ให้เห็นว่า ไม่ว่าความเป็นมลายูมุสลิมไทย จะดำรงอยู่ในสถานะใด แม้กระทั่งความเป็นนักศึกษามลายูมุสลิมไทยในมหาวิทยาลัย ในความหมายของคนมาเลเซียทั่วไป นักศึกษามลายูมุสลิมไทยในประเทศมาเลเซียก็คือ คนไทย

สิ่งที่เป็นการสื่อสะท้อนความเป็นไทย จะผ่านกลุ่มองค์กร/ชมรม นักศึกษามลายูมุสลิมไทยในมาเลเซียของทั้งสองมหาวิทยาลัยอย่างเห็นได้ชัดในการแสดงออกเชิงสัญลักษณ์ที่ไปสวมทับความเป็นมลายู คือ เมื่อพูดถึงประเทศไทยสิ่งที่นักศึกษาของทั้งสองมหาวิทยาลัยจะแสดงออกผ่านวัฒนธรรมที่ชัดเจนในทุกครั้งเพื่อให้นานาชาติได้รู้จักในฐานะนักศึกษาไทยที่ไปเรียนยังต่างประเทศแม้จะเป็นประเทศมาเลเซียก็คือ “การแสดงวัฒนธรรมกีฬามวยไทย” ซึ่งจากการสนทนาสัมภาษณ์กับกลุ่มนักศึกษาของทั้งสองมหาวิทยาลัยข้อมูลที่น่าสนใจชี้ให้เห็นว่า ชุดที่ใช้สวมใส่ในการแสดงเมื่อต้องแสดงวัฒนธรรมกีฬามวยไทยในฐานะตัวแทนนักศึกษาไทย จะได้รับการอนุเคราะห์หยิบยืมจากทางสถานทูตทุกครั้งในการให้ความอนุเคราะห์ สำหรับประเด็นการเลือกคู่ชกเป็นไปตามความสมัครใจซึ่งมีทั้งนักศึกษาไทยที่นับถือศาสนาพุทธและนักศึกษามลายูมุสลิมไทยที่พื้นฐานพุดมลายูและเป็นคนพื้นเพเดิมจากพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่เป็นคู่ชกซึ่งกันและกัน ภาพการให้ความอนุเคราะห์ชุดกีฬามวยไทยในฐานะตัวแทนนักศึกษาไทยของสถานทูต ชี้ให้เห็นว่า ยังมีระบบการปกครองดูแลและเกื้อหนุนจากทางการรัฐไทยในนามกงสุลและสถานทูตเมื่อเป็นบริบทที่เป็นทางการ นอกจากการยึดโยงกันในแง่ของภาษาและวัฒนธรรมมลายูที่หล่อหลอมอยู่ภายในตัวตนของนักศึกษามลายูมุสลิมไทยในประเทศมาเลเซีย ในขณะที่กลุ่มนักศึกษาชมรมมลายูมุสลิมจะไม่เข้าร่วมกิจกรรมใด ๆ ที่ยึดโยงกับทางกงสุลหรือสถานทูต มีเพียงการเฝ้าสังเกตการณ์ความเคลื่อนไหวต่าง ๆ ผ่านกิจกรรมต่าง ๆ

ที่เพื่อนนักศึกษามลายูมุสลิมไทยแสดงออกเท่านั้น นอกจากนี้ยังมี โครงการ Wonderful Thailand Night ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมและเผยแพร่วัฒนธรรมไทยให้เป็นที่รู้จักมากยิ่งขึ้น โครงการสัมมนา Optimising International Students Experiences For Sustainable Tomorrow มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างเครือข่ายระหว่างนักศึกษาไทยในมาเลเซีย โครงการ Passport to Thailand เป็นโครงการเผยแพร่วัฒนธรรมไทย ซึ่งเป็นโครงการต่อเนื่องจากโครงการ Wonderful Thailand Night โครงการกีฬา Chaiyo Games เป็นโครงการสานสัมพันธ์เครือข่ายนักศึกษาไทยในมาเลเซียให้แน่นแฟ้นยิ่งขึ้น โครงการ Siam Sabai-Sabai เป็นโครงการเผยแพร่วัฒนธรรมไทย ซึ่งเป็นโครงการต่อเนื่องจากโครงการ Passport to Thailand เป็นต้น

ผู้วิจัยวิเคราะห์ว่า โครงการดังที่กล่าวมาข้างต้นล้วนแล้วแต่มีวัตถุประสงค์ที่มุ่งเน้นไปสู่การอธิบายหรือเผยแพร่ความเป็นไทยของนักศึกษามลายูมุสลิมไทยในประเทศมาเลเซีย ไม่มีโครงการหรือกิจกรรมใดที่สื่อสะท้อนหรือปรากฏภาพฉายความเป็นมลายูออกมาให้เห็น อาจจะต้องด้วยเหตุผลของการให้ทุนสนับสนุนในการจัดกิจกรรมหรือโครงการต่าง ๆ ผู้สนับสนุนทุนหลักคือสถานทูตไทย

ประเด็นที่ผู้วิจัยให้ความสำคัญของการพิจารณาในบทความฉบับนี้ และไม่เห็นด้วยกับนักวิชาการหลายท่าน คือ แม้ “ความเป็นมลายู” (Malayness) จะเป็นประดิษฐกรรมทางวัฒนธรรมในบริบทของการเมืองรัฐชาติ แต่นักวิชาการจำนวนไม่น้อยยังคงมอง “ความเป็นมลายู” ในฐานะที่เป็นทรัพย์สินหรือมรดกทางวัฒนธรรมที่ติดตัวกลุ่มชาติพันธุ์มาแต่อดีต เช่น งานของ Vallibhotama (2007) ที่เสนอว่าคนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ไม่ได้ถือว่าตนเองเป็นคนไทยหรือคนมาเลเซีย หากแต่เป็น “คนปัตตานี” ที่มีคุณลักษณะเฉพาะทางสังคมวัฒนธรรม มาแต่สมัยประวัติศาสตร์หรืองานของ Prachuabmoh (2007) ที่เสนอว่าคนในจังหวัดชายแดนภาคใต้มีอัตลักษณ์เฉพาะตัว และมองกลุ่มชาติพันธุ์อื่นเป็น “คนอื่น” พวกเขาเรียกตัวเองว่า

“ออแม นาย” หรือคนมลายูที่พูดภาษามลายูและนับถือศาสนาอิสลาม ซึ่งตรงข้ามกับ “ออแม ซือแย” หรือคนไทยที่นับถือพุทธศาสนา พวกเขาจึงไม่สามารถเป็นคนไทยได้ トラบเท่าที่นับถือศาสนาอิสลาม ขณะเดียวกันประวัติศาสตร์นิพนธ์ชาตินิยมมลายู เช่น งานของ Che Man (1990) และ Idris (1995) ก็ช่วยตอกตริ้ง “ความเป็นมลายู” ในลักษณะดังกล่าวนี้ให้แน่นแฟ้นยิ่งขึ้น งานวิจัยบทความฉบับนี้ ชี้ให้เห็นว่า ความเป็นมลายูของนักศึกษาชาวมลายูมุสลิมไทยในประเทศมาเลเซีย ผ่านภาพตัวแทนความเป็นนักศึกษาของ มหาวิทยาลัยอิสลามนานาชาติ หรือ IIUM และ มหาวิทยาลัยอุตตรา หรือ UUM สะท้อนให้เห็นว่า ความเป็นมลายูไม่ได้มีแบบเดียวเสมอไป หากแต่เลื่อนไหลไปตามบริบท และสถานการณ์ที่ตัวตนความเป็นมลายูของนักศึกษาต้องเผชิญ หากทว่า ความเป็นมลายูอาจถูกหยิบยกมาใช้เพื่ออธิบายตัวตนอยู่บ้างก็เพียงบางสถานการณ์ เช่น การขอรับทุนสนับสนุนในการศึกษาของนักศึกษาทั้งสองมหาวิทยาลัย หรือ แสดงออกผ่านการสื่อสารเฉพาะกลุ่ม ดังที่ได้กล่าวมาแล้วก่อนหน้านี้ คือ กลุ่มนักศึกษามลายูมุสลิมที่ IIUM นอกจากนี้ความเป็นมลายูของนักศึกษามลายูมุสลิมไทยในประเทศมาเลเซียจะถูกทับซ้อนกับความเป็นไทยเสียมากกว่า โดยเฉพาะในการอธิบายตัวตนของนักศึกษามลายูมุสลิมไทยในมาเลเซียเมื่อต้องสื่อสารในฐานะนักศึกษาต่างชาติผ่านกิจกรรมต่าง ๆ สิ่ง que เลือกสื่อออกมาล้วนแล้วแต่คือความเป็นไทยในบทบาทนักศึกษามลายูมุสลิมไทยแทบทั้งสิ้น สิ่งที่เห็นเด่นชัด คือ การแสดงกีฬามวยไทยในทุก ๆ ปีของการสื่อสารความเป็นนักศึกษาต่างชาติที่มาจากประเทศไทย เป็นต้น

ในขณะที่ นักศึกษากลุ่มคนที่เรียกตัวเองว่า “ชาวฟาฏอนี” หรือ กลุ่มนักศึกษามุวัลลัด ชี้ชัดว่า ความเป็นมลายูมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับความเป็นอาหรับ เนื่องจากนักศึกษาเหล่านี้ได้ใช้ชีวิตในดินแดนอาหรับ หรือ เมืองมักกะห์ ประเทศซาอุดีอาระเบียตั้งแต่เล็กจนโต และมาศึกษาที่ประเทศมาเลเซีย ที่สำคัญนักศึกษาเหล่านี้ไม่สามารถสื่อสารเป็นภาษาไทยได้เลยนอกจากภาษาอาหรับกับภาษามลายู

“กิจกรรมของนักศึกษาในกลุ่มคนที่เรียกตัวเองว่า “ชาวฟาฏอนี” หรือ กลุ่มนักศึกษามุวัลลัด ที่เข้าร่วมกับนักศึกษาชาวมลายูมุสลิมไทยนอกจากการร่วมกิจกรรมอิฟฏอรสัมพันธ์ คือการเข้าร่วมกลุ่มฮาลาเกาะห์กูรอาน โดยกิจกรรมดังกล่าวนี้จัดขึ้นที่หอพักตามวันเวลาที่ได้ตกลงนัดหมายกัน สำหรับกิจกรรมอื่น ๆ ส่วนใหญ่นักศึกษากลุ่มนี้จะเข้าร่วมกับกลุ่มนักศึกษาชาวมลายูมุสลิมที่ใช้ภาษามลายูในการสื่อสารมากกว่า ด้วยเหตุผลของความสบายใจที่จะสะดวกใช้ภาษามลายูกับกลุ่มคนที่ได้สื่อสารด้วยกัน (นักศึกษา IIUM, สัมภาษณ์, 23 พฤศจิกายน 2563)

เหตุผลส่วนหนึ่งของนักศึกษาที่เรียกตัวเองว่า “ชาวฟาฏอนี” เลือกที่จะเข้าร่วมกลุ่มฮาลาเกาะห์หรือกลุ่มศึกษาคัมภีร์อัลกุรอาน กับกลุ่มนักศึกษาชาวมลายูมุสลิมไทย เพราะการฮาลาเกาะห์กูรอาน คือการทำความเข้าใจคำพูดของพระเจ้าที่สื่อสารผ่านภาษาอาหรับ ซึ่งกลุ่มของการพูดคุยในกิจกรรมดังกล่าวนี้ก็ล้วนใช้ภาษาอาหรับในการอธิบายและทำความเข้าใจระหว่างกัน หมายความว่า กลุ่มนักศึกษาเหล่านี้สามารถพูดภาษาอาหรับในการสื่อสารเพื่อการสื่อสารความได้กับกลุ่มนักศึกษาชาวมลายูมุสลิมไทยในมาเลเซียที่สามารถใช้ภาษาอาหรับในการสื่อสารได้

ชี้ให้เห็นว่า การเป็นมลายูของคนมลายูในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยเฉพาะกลุ่มคนที่เรียกตัวเองว่า “ชาวฟาฏอนี” หรือ “มุวัลลัด” มีรากฐานความคิดที่สำคัญทั้งที่เกิดขึ้นจากภาวะทางธรรมชาติและภาวะที่ถูกสร้างขึ้นโดยสังคม เช่นเดียวกับนักศึกษาชาวมลายูมุสลิมไทยในประเทศมาเลเซียที่ถึงแม้พวกเขาจะประนีประนอมหรือแข็งขันต่อต้านกับรัฐไทยพวกเขาก็หนีไม่พ้นความคลุมเครือในสำนึกชาตินิยมความเป็นมลายู เช่น การประนีประนอมอยู่ร่วมเป็นส่วนหนึ่งของสังคมไทยของนักศึกษาชาวมลายูมุสลิมไทยภายใต้การดูแลของสถานทูต หรือ การต่อสู้หรือต่อต้านให้ได้มาซึ่งสิทธิต่าง ๆ ของนักศึกษาชาวมลายูมุสลิมไทยผ่านกิจกรรมต่าง ๆ ภาพเหล่านี้เป็นวิถีของขบวนการต่อสู้ในแนวทางต่าง ๆ ที่ปรากฏเด่นชัดในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้ของไทย อันที่จริงการสร้างสำนึกความเป็นมลายูก็คือการสร้าง

เกราะกำบังเพื่อปกป้องผลประโยชน์ของชาวมลายูเองด้วยการบ่มเพาะรากฐานทางความคิดในการสร้างสำนึกความเป็นมลายูเป็นสำคัญ

สิ่งที่ยังคงเป็นข้อขัดข้องในการอธิบายตัวตนของความเป็นมลายูกับความเป็นคนไทย คือ เมื่อนักศึกษามลายูมุสลิมไทยข้ามผ่านเส้นแบ่งเขตแดนรัฐชาติไทยในฐานะที่เป็นพลเมืองของรัฐไทยเข้ามาศึกษาในรัฐชาติมาเลเซียนั้น พวกเขาได้ใช้เอกสารการเดินทางได้แก่ หนังสือเดินทาง (passport) และ วีซ่า (VISA) นักศึกษา การถือเอกสารการเดินทางประเภทต่าง ๆ ทำให้นักศึกษามลายูที่ข้ามไปยังประเทศเพื่อนบ้านถูกจำกัดสิทธิเสรีภาพในฐานะเป็นนักศึกษาต่างชาติแม้จะมองว่าถูกกฎหมาย ปรากฏการณ์เคลื่อนย้ายข้ามแดนของนักศึกษามลายูข้ามแดนไทย-มาเลเซียส่งผลให้การนิยามอัตลักษณ์ของพวกเขาขึ้นมาใหม่ที่แตกต่างจากคนมลายูมาเลเซีย ความรู้สึกที่แตกต่างจากคนมลายูมาเลเซียจึงเกิดขึ้น รวมถึงการโยกหาความเป็นไทยในฐานะที่เป็นพลเมืองไทยที่มีสิทธิเสรีภาพในบริบทสังคมไทยที่อาศัยอยู่ในดินแดนรัฐชาติไทย ประสบการณ์ของนักศึกษามลายูข้ามแดนไทย-มาเลเซียที่เข้ามาศึกษาในมาเลเซียด้วยการใช้หนังสือเดินทางในฐานะที่เป็นนักศึกษาต่างชาติทำให้เขารู้สึกว่าตนเองนั้น ไม่ใช่คนมลายูเสียทีเดียว อาทิ

“...เราอยู่เมืองไทยไปไหนมาไหนก็สบายไม่ต้องใช้หนังสือเดินทาง (passport) อยู่ที่นี่เราต้องพก หนังสือเดินทาง (passport) ติดตัวตลอด เพราะไม่รู้ว่าเดินไปเดินมาในที่สาธารณะจะโดนตรวจหรือไม่ ต้องพร้อมอยู่เสมอ...” (นักศึกษา UUM, สัมภาษณ์, 3 มีนาคม 2561)

“นักศึกษากลุ่มคนที่เรียกตัวเองว่า “ชาวฟาฏอนี” หรือ กลุ่มนักศึกษามุสลิม ลัด แม้จะเป็นนักศึกษาต่างชาติที่พยายามจับกลุ่มกันเอง โดยใช้ภาษาอาหรับในการสื่อสารระหว่างกัน แต่สิ่งที่บ่งบอกว่าเขาคือคนที่มาจากประเทศไทยเหมือนกับนักศึกษามลายูมุสลิมไทยทั่วไป คือนักศึกษาเหล่านี้ก็ยังคงถือหนังสือเดินทาง

(passport) ของประเทศไทย” (อดีตนักศึกษา IIUM, สัมภาษณ์, 23 พฤศจิกายน 2563)

ข้อมูลในบทสนทนาดังกล่าวข้างต้นชี้ให้เห็นว่า เมื่อพูดถึงความเป็นมลายูของนักศึกษาชาวมลายูมุสลิมไทยในประเทศมาเลเซีย รวมถึงกลุ่มนักศึกษาที่เรียกตัวเองว่า “ชาวฟาฏอนี” ภาพของความเป็นมลายูที่มีหลากหลาย ท้ายที่สุดแล้วยังมีกรอบของการอธิบายว่าเป็นนักศึกษาต่างชาติในรัฐนะพลเมืองไทยด้วยเหตุผล เพราะว่า ทุกคนยังคงถือหนังสือเดินทาง (passport) ของประเทศไทย

เมื่อกล่าวมาถึงช่วงท้ายของบทความฉบับนี้ ข้อมูลในปัจจุบันมีนักศึกษาชาวมลายูมุสลิมไทยจำนวนลดลงที่เข้าไปศึกษาเล่าเรียนในประเทศมาเลเซีย ในช่วงที่ผ่านมา แม้ประเทศมาเลเซียถือว่าเป็นดินแดนแห่งโลกมลายู ที่มีลักษณะทางสังคม วัฒนธรรม และศาสนา คล้ายคลึงกับศาสนาวัฒนธรรมของคนไทยกลุ่มชาติพันธุ์มลายู เมื่อบริบททางสังคมเปลี่ยนแปลงไป กระบวนการผลิต และการสร้างอัตลักษณ์ของคนไทยชาติพันธุ์มลายูจึงเกิดขึ้นใหม่ ซึ่งแตกต่างจากอัตลักษณ์ความเป็นมลายูที่อยู่ภายในรัฐชาติไทย คนไทยชาติพันธุ์มลายูมีความรู้สึกร่วมกันว่า พวกเขาเป็นพวกเดียวกัน และรู้สึกว่าเขามีความแตกต่างไปจากคนมลายูในมาเลเซีย กระบวนการสร้างอัตลักษณ์และผลิตอัตลักษณ์ความเป็นมลายูปาตานี จึงเกิดขึ้นเพื่อสร้างความแตกต่างจากคนมลายูในมาเลเซีย ปรากฏเห็นเด่นชัดในนักศึกษาทั้งสองกลุ่ม และสองมหาวิทยาลัย

ประเด็นว่าด้วย “ความเป็นมลายู (Malayness)” กรณีศึกษาของนักศึกษาชาวมลายูมุสลิมไทยในประเทศมาเลเซีย ทั้ง IIUM และ UUM ตลอดจนนักศึกษาที่เรียกตัวเองว่า “ชาวฟาฏอนี” ที่เสนอมาย่างต้นนั้น มุ่งหมายให้ภาพลักษณ์ในลักษณะความเป็นพลวัต และสิ่งสร้างทางสังคม-วัฒนธรรม เพื่อเลี่ยงต่อการอธิบายความเป็นมลายูในลักษณะของแก่นแท้ ซึ่งไม่มีอยู่จริง แต่ถูกเข้าใจผ่านการหยิบใช้และนำมาเป็นเครื่องมือของการต่อสู้ทางการเมืองวัฒนธรรม ที่เกิดขึ้นในหลายลักษณะ และเสนอว่า

“อัตลักษณ์ชาติพันธุ์มลายู” หรือ “ความเป็นมลายู” นั้นมีพลวัตที่ถูกประดิษฐ์สร้างขึ้นมาในสังคมแต่ละช่วงเวลาและบริบท ซึ่งความท้าทายใหม่ ๆ ในปัจจุบันที่ “วัฒนธรรมมลายูปาดานี” กำลังเผชิญ อาทิ ความเป็นสมัยใหม่ ที่สร้างความเปลี่ยนแปลงอย่างมากมาในทุก ๆ พื้นที่ ตลอดจนแนวทางการตีความอิสลามแบบตะวันออกกลาง ที่เข้ามามีบทบาทในพื้นที่มากยิ่งขึ้น ซึ่งนับเป็นห้วงเวลาที่น่าจับตา และทำการศึกษาและอธิบายปรากฏการณ์ดังกล่าวเพื่อความเข้าใจอย่างลึกซึ้งต่อไป

สรุปผลการศึกษา

การแสดงให้เห็นถึงความความเป็นมลายูของนักศึกษา IIUM กับ UUM ค่อนข้างเห็นแตกต่างอย่างเด่นชัด ด้วยข้อค้นพบที่ชี้ให้เห็นว่า IIUM มีชมรมมลายูที่แสดงออกซึ่งความเป็นตัวตนมลายูอย่างชัดเจนในกลุ่มนักศึกษาบางกลุ่มดังที่กล่าวมา ในขณะที่นักศึกษามลายูมุสลิมไทยใน UUM กลับสะท้อนความเป็นไทยมากกว่าความเป็นมลายูในทุก ๆ กิจกรรมที่อธิบายถึงตัวตนความเป็นนักศึกษาไทยในมาเลเซีย สิ่งที่เป็นการสะท้อนความเป็นไทย จะผ่านกลุ่มองค์กร/ชมรม นักศึกษามลายูมุสลิมไทยในมาเลเซียของทั้งสองมหาวิทยาลัยอย่างเห็นได้ชัดในการแสดงออกเชิงสัญลักษณ์ที่ไปสวมทับความเป็นมลายู คือ เมื่อพูดถึงประเทศไทยสิ่งที่นักศึกษาของทั้งสองมหาวิทยาลัยจะแสดงออกผ่านวัฒนธรรมที่ชัดเจนในทุกครั้งเพื่อให้นานาชาติได้รู้จักในฐานะนักศึกษาไทยที่ไปเรียนยังต่างประเทศแม้จะเป็นประเทศมาเลเซียก็คือ “การแสดงวัฒนธรรมกีฬามวยไทย” ซึ่งจากการสนทนาสัมภาษณ์กับกลุ่มนักศึกษาของทั้งสองมหาวิทยาลัยข้อมูลที่น่าสนใจชี้ให้เห็นว่า ชุดที่ใช้สวมใสในการแสดงเมื่อต้องแสดงวัฒนธรรมกีฬามวยไทยในฐานะตัวแทนนักศึกษาไทย จะได้รับการอนุเคราะห์หยิบยืมจากทางสถานทูตทุกครั้งในการให้ความอนุเคราะห์ สำหรับประเด็นการเลือกคู่ชกเป็นไปตามความสมัครใจซึ่งมีทั้งนักศึกษาไทยที่นับถือศาสนาพุทธและนักศึกษามลายูมุสลิมไทยที่พื้นฐานพหุมลายูและเป็นคนพื้นเพเดิมจากพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่เป็นคู่ชกซึ่งกันและกัน ชี้ให้เห็นว่า เขตแดนที่ทุกคนห่างเหิน

จากแผ่นดินมาตุภูมิยังมีสิ่งยึดโยงเชื่อมร้อยความสัมพันธ์ในความเป็นรัฐชาติเดียวกัน ผ่านการปกครองดูแลและเกื้อหนุนจากทางการรัฐไทยในนามกงสุลและสถานทูตเมื่อเป็นบริบทที่เป็นทางการ นอกจากการยึดโยงกันในแง่ของภาษาและวัฒนธรรมมาอยู่ที่หลบซ่อนอยู่ภายในตัวตนของนักศึกษาชาวมุสลิมไทยในประเทศมาเลเซีย ในขณะที่กลุ่มนักศึกษาชาวมุสลิมจะไม่เข้าร่วมกิจกรรมใด ๆ ที่ยึดโยงกับกงสุลหรือทางสถานทูตมีเพียงการเฝ้าสังเกตการณ์ความเคลื่อนไหวต่าง ๆ ผ่านกิจกรรมต่าง ๆ ที่เพื่อนนักศึกษาชาวมุสลิมไทยแสดงออกเท่านั้น และสิ่งที่ชี้ให้เห็นว่า บทความฉบับนี้อาจต้องถกเถียงกับคำอธิบายที่ผ่านมาต่าง ๆ ที่เห็นแย้งอยู่บ้างก็คือว่า บางห้วงบริบทในบางบทตอนของช่วงชีวิตของนักศึกษา นักศึกษามุสลิมไทยในประเทศมาเลเซีย แม้สัก ๆ จะเรียกตัวเองว่า “คนมาเลย์หรือออสตราเลย์” ก็ไม่ได้หมายความว่า จะไม่มีการต่อรองทางความคิดของตนเองถึงการอธิบายว่าตนเองก็คือ “คนไทย” ที่ไม่ได้หมายความว่าคือ “ออสตราเลย์” ในความหมายเดิม คือคนไทยที่นับถือพุทธศาสนาในการให้นิยาม

ความเป็นมาที่โดดเด่นที่เมื่อพูดถึงความเป็นมาในมาเลเซียจากบุคคลรอบข้าง หมายถึงกลุ่มคนทั่วไปที่มองมายังคนมาเลย์ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่มาอยู่ในมาเลเซียไม่ว่าสถานะอะไร เอาเข้าจริงแล้ว คือ เรื่องราวของกลุ่มคนที่เปิดร้านต้มยำกุ่ม ในภาพตัวแทนของคนมาเลย์มุสลิมไทยในมาเลเซียที่เห็นค่อนข้างเด่นชัดเสียมากกว่า ในขณะที่ความเป็นมาของนักศึกษาใน IUM ที่สื่อสะท้อนออกมาถูกกลืนไปด้วยกับคำว่า “กลั่นตัน” เช่น สำเนียงภาษา วัฒนธรรมจะคล้ายกับกลั่นตัน ดังนั้น ความคิดแรกที่คนมาเลย์โดยเฉพาะที่มาจากรัฐอื่น ๆ ก็จะคิดว่า นักศึกษากลุ่มนี้มาจากกลั่นตันไม่ใช่ปาตานี คนมาเลย์ด้วยกันเองนิยามความแตกต่างของเขาด้วยความที่เป็นรัฐ ในขณะที่คนปาตานีทั้งนักศึกษาและอื่น ๆ ถูกนิยามเป็นคนไทยแม้ว่าจะมีเชื้อสายมาเลย์ก็ตามเช่นเขาจะพูดว่า “โอรัง เซอเบอละห์ ซานา (Orang sebelah sana)” หมายถึง คนฝั่งนู้น ก็คือ คนไทยนั่นเอง ปรากฏการณ์

ดังกล่าวชี้ให้เห็นว่า ไม่ว่าความเป็นมลายูมุสลิมไทยจะดำรงอยู่ในสถานะใด แม้กระทั่งความเป็นนักศึกษามลายูมุสลิมไทยในมหาวิทยาลัย ในความหมายของคนมาเลเซียทั่วไป นักศึกษามลายูมุสลิมไทยในประเทศมาเลเซียก็คือ คนที่มาจากประเทศไทย

นักศึกษามลายูมุสลิมไทยในประเทศมาเลเซียที่เรียกตัวเองว่า “ชาวฟาฏอนี” มีพื้นที่การตัดสินใจในการเลือกรับการเข้าร่วมกลุ่มกับกลุ่มหนึ่งกลุ่มใด ผ่านกิจกรรมที่คิดว่าไม่ผิดหรือขัดกับหลักการทางศาสนาของทั้งสองกลุ่ม เช่น เมื่อกลุ่มสมาคมนักศึกษาไทยในมาเลเซียภายใต้สถานทูตไทย (มีทั้งนักศึกษามลายูมุสลิม/นักศึกษาไทย) มีกิจกรรมจัดติฟฎอร์สัมพันธ์ หรือ การเลี้ยงละศีลอด นักศึกษาเหล่านี้ก็จะเข้าร่วมด้วย โดยไม่ได้สนใจว่ากิจกรรมดังกล่าวได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานใด หากแต่เพียงมองว่า การละศีลอด ก็เป็นเรื่องปกติทั่วไปของชาวมุสลิม โดยภาษาที่ใช้ในการสื่อสารเมื่อเข้าร่วมกับกลุ่มนักศึกษาดังกล่าว คือ การใช้ภาษาอาหรับสำหรับคนที่พูดภาษาอาหรับได้กับตน หรือ ใช้ภาษามลายูกับนักศึกษามลายูมุสลิมไทยกับคนที่พูดภาษาอาหรับไม่ได้ เช่นเดียวกัน หากมีการเชื้อเชิญจากกลุ่ม ชมรมนักศึกษามลายูในการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ นักศึกษาที่เรียกตัวเองว่า “ชาวฟาฏอนี” ก็จะใช้ภาษามลายูกับนักศึกษามลายูมุสลิมไทย อันเนื่องจากคู่มือสื่อสารชัดเจนว่าต้องพูดภาษามลายูเท่านั้น สำหรับกิจกรรมที่เข้าร่วมเป็นไปตามคำเชื้อเชิญของกลุ่มชมรมนักศึกษามลายูเท่านั้น ชี้ให้เห็นว่าพื้นที่ชีวิตของนักศึกษาที่เรียกตัวเองว่า “ชาวฟาฏอนี” มิใช่มีเพียงประเด็นทางด้านภาษาในการปรับตัวและต่อรองเพียงอย่างเดียว หากแต่เป็นเรื่องของการสร้างพื้นที่ของตัวตนมลายูในเมื่อการต่อรองดำเนินไปท่ามกลางสภาพของอำนาจรัฐกับคนที่ต้องปรับตัวตามที่รัฐไทยและนโยบายของมาเลเซียเรียกร้อง การอธิบายตัวตนแบบอดีตระหว่างการสร้างรูปแบบของวัฒนธรรมทั้งสองจึงถูกนำมาใช้

ด้วยเหตุนี้ คำถามที่ว่า “มลายูคือใคร” ในภาพของความเป็นชาติพันธุ์จึงเป็นสิ่งที่ยังอยู่กับการประกอบสร้างทางสังคมและวัฒนธรรม รวมไปถึงความทรงจำ

และเรื่องเล่าต่าง ๆ ผ่านประสบการณ์ของผู้คนที่ร่วมประกอบสร้างตนเองขึ้นตามความหมายและรูปแบบที่แตกต่างกันในแต่ละห้วงบริบท จึงได้เปลี่ยนมาสู่คำถามใหม่ที่ว่า “ความเป็นมลายูถูกอธิบายอย่างไร” อันสะท้อนให้เห็นถึง “ภาวะ” ความเป็นมลายูที่ปรากฏขึ้นในหลากหลายรูปแบบของนักศึกษาชาวมลายูมุสลิมไทยในประเทศมาเลเซียที่มีได้มีเพียงแบบเดียว และมีได้นิยามตัวตนของความเป็นมลายูในความหมายที่เหมือนกัน ซึ่งการอธิบายต่างขึ้นอยู่กับสถานการณ์และบริบทตลอดจนการปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันของกลุ่มคนที่เรียกตัวเองว่านักศึกษาชาวมลายูมุสลิมไทยในประเทศมาเลเซียในบทความฉบับนี้

ดังนั้น ภาพความเป็นมลายูของนักศึกษาชาวมลายูมุสลิมไทยในประเทศมาเลเซีย ของกลุ่มคนสองกลุ่ม หากไม่ได้หมายรวมถึงนักศึกษาชาวฟาฏอนี หรือมุวัลลัด สิ่งที่น่าสนใจชัดของความเป็นนักศึกษาชาวมลายูมุสลิมไทยใน IIUM คือ การแสดงตัวตนความเป็นนานาชาติของตนเองในฐานะนักศึกษาชาวมลายูมุสลิมไทยที่มาจากประเทศไทย ในความหมายของนักศึกษาต่างชาติ กล่าวคือ แสดงออกถึงความเป็นนักศึกษานานาชาติมากกว่าความเป็นมลายูแบบมลายูดั้งเดิมในพื้นที่ของตัวเอง ด้วยกับมหาวิทยาลัยอิสลามนานาชาติ หรือ IIUM มีนักศึกษาหลากหลายเชื้อชาติมาเรียนจากทั่วทุกมุมโลก การสื่อแสดงออกของนักศึกษาชาวมลายูมุสลิมไทยจึงเลือกอธิบายความเป็นนานาชาติในฐานะนักศึกษาไทยเป็นหนึ่งในความเป็นนานาชาติด้วย และเมื่อกลับมาเมืองไทยมักบอกกล่าวเล่าขานใครต่อใครว่า “ฉันรู้จักเพื่อนต่างชาติประเทศนั้น ประเทศนี้ ที่ไม่ใช่เพื่อนมาเลย์” ในขณะที่นักศึกษาชาวมลายูมุสลิมไทยในมหาวิทยาลัยอูตตรา หรือ UUM แม้ด้วยหลักสูตรสาขาวิชาเรียนต่าง ๆ จะเน้นหนักไปที่การใช้ภาษาอังกฤษเป็นหลัก แต่การเลือกแสดงตัวตนบนพื้นฐานความเป็นมลายูกลับเด่นชัดกว่านักศึกษา IIUM เพราะนักศึกษาเหล่านี้ไหยหาการใช้ภาษามลายู ไหยหาการใช้ชีวิตแบบมลายูที่ไม่ได้ตัดขาดจากบ้านเกิด การไปศึกษาของนักศึกษาชาวมลายูมุสลิมไทยใน UUM ดังนั้น เมื่อกลับมาเมืองไทยด้วยสาขาที่ไปศึกษาจึงมักจะบอก

กล่าวเล่าขานใครต่อใครว่า “ฉันรู้จักเพื่อนมาเลย์จากรัฐต่าง ๆ มากมาย ฉันมีเครือข่ายเพื่อนมาเลย์เยอะแยะมากมาย” ด้วยเหตุนี้อัตลักษณ์จึงเป็นความพยายามที่สร้างขอบเขตที่ชัดเจนของบุคคล คือตอบคำถามให้ได้ว่า “เราเป็นใคร และเราต่างจากคนอื่นอย่างไร ตรงไหน” นอกจากนี้ ยังมีคำถามย่อย ๆ อื่น ๆ เช่น มีใครเป็นพวกเดียวกับเราบ้าง เรามีความสัมพันธ์กับใคร คนอื่นสัมพันธ์กับพวกเราอย่างไร เป็นต้น ซึ่งในความสัมพันธ์กับคนอื่น คนเราจะจัดจำแนก หรือนิยามคนอื่นไว้หลากหลายลักษณะ เพื่อที่จะได้สัมพันธ์กับคนอื่นได้อย่างเหมาะสม

เอกสารอ้างอิง

- Aimauryut, S. (2016). *It is hard to be Melayu*. Matichon.
- Che Man, W. K. (1990). *Muslim Separatism: The Moros of Southern Philippines and the Malays of Southern Thailand*. Oxford University Press.
- Idris, A. (1995). Tradition & cultural background of the Patani Region, in Volker Grabowskyed). *Regions & National Integration in Thailand 1892-1992*. Harrassowitz Verlag.
- Madmarn, H. (2011). Egypt's influence on the education of Thai Muslims from The Nasser Era to the present. In Kamaruzzaman Bustamam-Ahmad & Patrick Jory (Eds.), *Islamic studies & Islamic education in contemporary Southeast Asia* (pp. 29-40). Yayasan Ilmuwan.
- Mohamad, M. A. (2013). *Be-longing: Fatanis in Makka & Jawi*. [Doctoral dissertation, Havard University]. Digital Access to Scholarship at Havard.

Pawakapan, N. (2015). *chuan thok chat lae chattiphan [Discussion to National and Ethnic]*. Siam Pritat.

Prachuabmoh, C. (1980). *The role of women in maintaining ethnic identity and boundaries: a case of Thai-Muslims (the Malay speaking group) in southern Thailand*. [Doctoral dissertation, University of Hawaii]. WorldCat.

Wisetreecha, B. (2015). *Saints and sinners and morals on the road: Homeless life in Manila*. Indo-China@Crossroad Southeast Asian Review.

Wisetpricha, B. (2016). “They deserved it”: The “normality” of violence faced by Homeless people in Manila, the Philippines. *Journal of Human Rights and Peace Studies*, 2(1), 103-140. <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/HRPS/article/view/163855>